

**ИРГЭНИЙ ХУУЛИЙН 5, 6, 7 ДУГААР БҮЛГИЙН ЗАРИМ ЗҮЙЛ, ЗААЛТЫГ ТАЙЛБАРЛАХ
ТУХАЙ**

Иргэний хуулийн "Хэлцэл" 3 дугаар дэд хэсгийн нийтлэг үндэслэл, хүчин төгөлдөр бус хэлцэл, төлөөллийг зохицуулсан 5, 6, 7 дугаар бүлгийн зарим зүйл, заалтыг нэг мөр ойлгож, зөв хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4 дэх заалт, Шүүхийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6.5-д заасныг удирдлага болгон Улсын Дээд Шүүхээс ТОГТООХ НЬ:

Нэг. Хэлцэл хийх хүсэл зоригийн илэрхийллийг тодорхойлсон Иргэний хуулийн (цаашид хууль гэх) 39, 40, 41 дүгээр зүйлийн зарим заалт, хэсгийг доорх байдлаар тайлбарласугай.

1.1.Хуулийн 39-41 дүгээр зүйлд заасан "хүсэл зориг" гэж тодорхой этгээдийн иргэний эрх, үүргийг үүсгэх, өөрчлөх, шилжүүлэх, дуусгавар болгох буюу хэлцэл хийх эрмэлзлэлийг хэлэх бөгөөд уг эрмэлзлэлийн гадаад илрэлийг "хүсэл зоригийн илэрхийлэл" гэж ойлговол зохино.

Хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.2-т тодорхойлсон нэг этгээдийн хүсэл зоригийн илэрхийллээр хийгдсэн хэлцэл зөвхөн хуульд зааснаар эсхүл харилцан тохиролцсоноор нөгөө этгээдэд эрх, үүрэг үүсгэнэ.

1.2.Хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.1-д зааснаар хэлцэл хийх хүсэлтэй этгээдийн уг эрмэлзлэлээ илэрхийлсэн байдлыг нөгөө тал ойлгож, утга санааг нь ухамсарласан тохиолдолд "хүсэл зоригийн илэрхийллийг хүлээн авсан" гэж үзнэ. Хүсэл зоригийн илэрхийллийг хүлээж авсан явдлыг хүсэл зоригийг өөрийг нь хүлээн зөвшөөрсөн гэж ойлгохгүй.

Хэлцэл хийх эрмэлзлэлийн илрэлийг тодорхой бус буюу үндэслэлгүйгээс ойлгоогүй, эсхүл ийнхүү хүсэл зоригийг илэрхийлэхээс өмнө ойлгох боломжгүйгээ нөгөө тал мэдэгдсэн тохиолдолд хүсэл зоригийн тухайн илэрхийлэл хүчин төгөлдөр болохгүй бөгөөд энэ нь хүсэл зоригийг болон хэлцлийг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэх үндэслэл болохгүй.

1.3.Хэлцлийн нэг тал хэлцэл хийснээс хойш нас барсан эсхүл эрх зүйн бүрэн чадамжгүй болсон бол ийнхүү нас барах, эрх зүйн чадамжгүйд тооцох тухай шүүхийн шийдвэр гарахаас өмнө хийгдсэн хэлцэл, улмаар хэлцлийг хийх хүсэл зориг хүчин төгөлдөр хэвээр байх тул хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.3-т заасан "илэрхийлсэн хүсэл зоригийн илэрхийлэл" буюу хүсэл зоригийн нэгэнт хийгдсэн, өөрчлөх боломжгүй гадаад илрэл мөн хүчин төгөлдөр байна.

Хүсэл зоригийн илэрхийлэгч нас барсан, эрх зүйн чадамжгүй болсон явдал нь хэлцэл, хүсэл зориг, түүний илэрхийллийг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэх үндэслэл болохгүй хэдий ч уг хэлцэл болон хүсэл зоригийн илэрхийллийг үүнээс өөр үндэслэлээр хүчин төгөлдөр бус гэж үзэхэд саад болохгүй.

Эрх зүйн бүрэн чадамжгүй болсон этгээдийн илэрхийлсэн хүсэл зориг хүчин төгөлдөр байх эсэхийг тодорхойлоход хэдий үеэс эрх зүйн чадамжгүй болсныг шүүхийн шийдвэрээр тогтоосныг харгалзан үзэхээс гадна хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.1.6-д заасан үндэслэлийг анхаарвал зохино.

1.4.Хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1-д заасан "хүсэл зоригийн агуулга" гэдгийг хэлцэл хийх хүсэлтэй этгээдийн эрмэлзлэлийн мөн чанар, харин мөн зүйлийн 41.2.-т заасан "хүсэл зоригийн илэрхийллийн утга" гэдгийг энэхүү эрмэлзлэлийн гадаад илрэлийн гол санаа гэж тус тус ойлгоно.

Хүсэл зоригийн агуулгыг тодорхойлоход үгийн шууд утгыг, хүсэл зоригийн илэрхийллийн утгыг тодорхойлоход учир санааг гол төлөв анхаарна.

Хүсэл зоригийг үг, үйлдлээр илэрхийлэхээс гадна идэвхгүй байр сууриар илэрхийлэх боломжтой учир хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2-т заасан "эс үйлдэхүй" гэдэгт бусадтай хэлцэл хийхгүй байх, хэлцэл хийх бусдын саналд хариу өгөхгүй байх, эрх, үүргийг дуусгавар болгох талаар санал, санаачилга гаргахгүй байх, дуугүй байснаар хүлээн зөвшөөрөх зэргээр тодорхой үйлдэл хийхгүй, хийхээс татгалзахыг хамааруулан ойлгоно.

Хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2-т заасан "бусад нөхцөл байдал" гэж хүсэл зоригийн илэрхийллийн утга санааг тодорхойлоход ач холбогдол бүхий аливаа хүчин зүйлийг хэлнэ.

Хоёр.Хэлцлийн хэлбэрийн талаарх хуулийн 42 дугаар зүйлийн зарим заалт, хэсгийг дараах байдлаар тайлбарласугай.

2.1.Уг зүйлд болон цаашид хуульд заасан "хэлцлийн хэлбэр" гэдгийг хүсэл зоригийг илэрхийлэх арга гэж ойлгох ба хэлцлийг амаар хийнэ гэдэг нь хүсэл зоригийг үгээр илэрхийлэхийг, бичгээр хийнэ гэдэг нь үгээр илэрхийлсэн хүсэл зоригийг баримт бичгийн хэлбэрт оруулахыг хэлнэ.

2.2.Энэ зүйлийн 42.2-т заасан "гарын үсэг зурснаар" гэдэгт хэлцэлд оролцогчдын хэн алины хүсэл зоригийг тусгасан нэгдсэн нэг баримтын агуулгыг хүлээн зөвшөөрснийг баталгаажуулах зорилгоор хэлцэл хийж буй эсхүл эрх бүхий этгээд өөрийн нэр болон бусад тодорхой тэмдэглэлийг уг баримтад тусгахыг ойлгоно.

2.3. Мөн зүйлийн 42.3-т заасан "ажил хэргийн хүрээнд тогтсон заншил" гэдэгт хэлцэлд оролцогчдын хооронд тогтмол хийгдэж хэвшсэн эсхүл тухайн төрлийн үйл ажиллагааг явуулахад нийтээр байнга хэрэглэж заншсан арга барилыг ойлгох ба "техникийн хэрэгслээр